

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen: 'Europeiska riktmärken inom allmän och yrkesinriktad utbildning: Uppföljning av Europeiska rådets möte i Lissabon'"

(KOM(2002) 629 slutlig)

(2003/C 133/10)

Den 20 november 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovanstående meddelande.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 mars 2003. Föredragande var Christóforos Koryfidis.

Vid sin 398:e plenarsession den 26 och 27 mars 2003 (sammanträdet den 26 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 101 röster för och en nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. I mars 2000 fastställde Europeiska rådet i Lissabon ett strategiskt mål att EU senast 2010 skall bli "världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning" (1). Detta strategiska mål har varit avgörande när det gäller att få till stånd ett närmare europeiskt samarbete på utbildningsområdet.

1.2. Ett sådant samarbete (2) är nödvändigt i alla hänseenden, inte bara för att uppnå Lissabon-målen utan också på ett mer generellt plan när man ser till det europeiska integrationsarbetet. Av det arbete som hittills utförts är det viktigt att hänvisa till följande:

- Överenskommelsen (3) mellan EU:s stats- och regeringschefer om vissa konkreta gemensamma mål för utbildningssystemen i Europa som en del av den övergripande principen om livslångt lärande.
- Det detaljerade arbetsprogrammet (4) för uppföljningen av utbildningssystemens konkreta framtidsmål.
- Det nya övergripande målet att göra dessa Europas utbildningssystem "till kvalitetsreferens för hela världen senast 2010" (3).

- Den detaljerade gemensamma arbetsplanen (5) för att följa upp rapporten om utbildningssystemens konkreta framtidsmål, som även innehåller en förklaring av hur den öppna samordningsmetoden kan tillämpas inom utbildningsväsendet samt bestämmelser om att kommissionen och rådet gemensamt skall lägga fram en första rapport om genomförandet av arbetsplanen vid Europeiska rådets vårmöte 2004.

1.3. Genom att lägga fram detta meddelande avser kommissionen att fylla ett reellt tomrum, dvs. frånvaron av särskilda europeiska referenskriterier som syftar till att främja ovanstående program och, mer konkret, till att kartlägga de framsteg som gjorts i fråga om vart och ett och de olika målen såsom en del av ett objektiva system för jämförande studier.

1.4. Det bör framhållas att medlemsstaterna ansvarar helt för undervisningens innehåll enligt artiklarna 149 och 150 i EG-fördraget. Det är därför medlemsstaternas uppgift att vidta åtgärder för att uppfylla de allmänna utbildningsmålen och Lissabon-målen på detta område. I detta hänseende skiljer sig de praktiska konsekvenserna av den öppna samordningsmetoden på utbildningsområdet från när samma metod tillämpas på EU:s övriga politikområden (ekonomi, sysselsättning m.m.).

1.4.1. Rent generellt innebär inte ovanstående iakttagelse att det verkliga innehållet i kommissionens förslag går förlorat, dvs. att man lägger grunden till en roll för EU och en europeisk dimension på utbildningsområdet, framför allt med avseende på frågan om livslångt lärande. Den visar tvärtom på den starka drivkraft som nyligen vuxit fram i EU för att Lissabon-målen skall uppnås. Denna drivkraft är av sådan art att den i

(1) Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådets toppmöte i Lissabon den 23–24 mars 2000, punkt 5.

(2) Samarbetet omfattar också kandidatländerna.

(3) Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådet i Barcelona den 15–16 mars 2002, punkt 43.

(4) Rådets dokument 6365/02 av den 14.2.2002.

(5) KOM(2001) 501 slutlig.

många fall får genomslag trots de institutionella hinder och begränsningar som gör det omöjligt att tillgodose dagens behov ⁽¹⁾. Dessa behov hänger samman med Europas ställning i världen och dess roll när det gäller att skapa en ny balans på global nivå som är anpassad till vår tid i politiskt, ekonomiskt, socialt och tekniskt hänseende. Drivkraften, och målet för denna drivkraft, är de kunskaper, åtgärder och metoder som är kopplade till det slutliga målet och i förlängningen till utbildningsproblematiken.

2. Kommissionens förslag

2.1. Kommissionen anmodar rådet att anta följande referenskriterier i maj 2003 ⁽²⁾:

- Alla medlemsstater ska fram till 2010 ha minst halverat andelen elever som slutar skolan i förtid, i förhållande till andelen för år 2000, för att uppnå ett EU-genomsnitt på högst 10 %.
- Fram till 2010 ska alla medlemsstater ha minst halverat nivån på obalansen mellan könen bland de utexaminerade inom matematik, naturvetenskap och teknik, allt medan de ser till att det finns en tydlig ökning i det sammanlagda antalet utexaminerade, jämfört med år 2000.
- Medlemsstaterna ska fram till 2010 se till att EU-genomsnittet av personer mellan 25 och 64 år som har avslutad gymnasieutbildning uppgår till minst 80 %.
- Fram till 2010 ska andelen 15-åringar med dålig läsförståelse samt svaga kunskaper i matematik och naturvetenskap ha minst halverats i varje medlemsstat.
- År 2010 bör genomsnittet för deltagande i grundutbildning och livslångt lärande i EU vara minst 15 % av den

(1) Ett typiskt exempel är den första punkt som godkändes av rådet den 14 februari 2002 (EGT C 58, 5.3.2002, s. 1): "Rådet, medlemsstaterna och kommissionen ansvarar för att säkerställa resultatet av uppföljningsarbetet, var och en inom sitt behörighetsområde. Rådet har, tillsammans med kommissionen, ansvar för besluten om huvudfrågorna i utbildningsmålen samt om huruvida och var indikatorer, inbördes expertgranskningar, utbyte av god praxis och riktmärken skall användas."

(2) Syftet med denna tidsgräns är att referenskriterierna skall kunna beaktas i den första rapport om genomförandet av arbetsplanen om utbildningssystemens konkreta framtidsmål som Europeiska rådet har uppmanat kommissionen och rådet att överlämna vid Europeiska rådets vårtoppmöte 2004.

vuxna befolkningen i arbetsför ålder (25–64 år). Inget land bör ha lägre deltagandegrad än 10 %.

2.2. Kommissionen betonar också ett sjätte referenskriterium (som dock prioriteras främst) om att man skall uppnå Lissabonmålet om en väsentlig årlig ökning av investeringarna per capita i mänskliga resurser. I detta hänseende anmodas medlemsstaterna att utarbeta övergripande referenskriterier ⁽³⁾ och att informera rådet och kommissionen om dessa, i enlighet med den detaljerade arbetsplanen om utbildningssystemens mål.

2.3. Kommissionen argumenterar för att rådet skall anta ovanstående sex referenskriterier genom att

- ange de särskilda skäl som ligger till grund för valet av referenskriterier på europeisk nivå ⁽⁴⁾,
- analysera hur indikatorerna för att bedöma framstegen fastställts för respektive mål ⁽⁵⁾,
- anta en särskilt mall för mätning av framstegen ⁽⁶⁾,
- definiera den öppna samordningsmetoden och förklara hur den skall tillämpas på utbildningsområdet ⁽⁷⁾.

3. Allmänna kommentarer

3.1. EESK har i sina yttranden ⁽⁸⁾ om utbildning, fortbildning och livslångt lärande lyft fram vikten av samarbete på

⁽³⁾ De nationella referenskriterierna skall antas av medlemsstaterna på detta område, naturligtvis på frivillig basis.

⁽⁴⁾ Punkt 1.3, framför allt punkterna 21 och 23 i KOM(2002) 629 slutlig.

⁽⁵⁾ Punkterna 16, 17 och 18 i KOM(2002) 629 slutlig.

⁽⁶⁾ Punkt 16 i KOM(2002) 629 slutlig.

⁽⁷⁾ Punkterna 14 och 15 i KOM(2002) 629 slutlig.

⁽⁸⁾ Förutom ovan nämnda punkter, jfr punkterna 4.10 och 4.11 i EESK:s yttrande om "Kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet – Handlingsplanen eLearning – Att planera morgondagens utbildning" EGT C 36, 8.2.2002, punkterna 3.2 och 3.5.3 i EESK:s yttrande om "Arbetsdokument från kommissionens enheter: Samråd om främjande av språkinläring och språklig mångfald" EUT C 85, 8.4.2003 och punkt 3.5 i EESK:s yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett program för att höja kvaliteten i den högre utbildningen och främja interkulturell förståelse genom samarbete med tredje land (Erasmus World) (2004–2008)".

utbildningsområdet för att de viktigaste mål som EU satt upp för dagen skall kunna uppnås:

- I sitt yttrande ⁽¹⁾ om vitboken ⁽²⁾ om utbildning "Lära och lära ut: På väg mot kunskapssamhället" menar EESK att "målet med att modernisera utbildningssystemen och ge det en starkare ställning och, i synnerhet, målet med att bygga kunskapssamhället inte kan nås genom olika åtgärder, strategier eller forskningsinsatser i varje medlemsstat. Målen kan inte heller uppnås genom diskussioner, undersökningar eller lösningar på toppmötesnivå. Den enda vägen att uppnå dessa mål är genom en omfattande, medveten och systematisk samhällsinsats. Denna samhällsinsats bör bestå av en samordnande instans som accepteras av arbetsmarknadens parter. Instansen skall agera enligt ett gemensamt förfarande som accepteras av alla parter när det gäller att jämka samman motsatta åsikter, och ha tydliga och acceptabla mål på medellång sikt. Endast EU och dess organ, särskilt kommissionen, kan samordna denna insats för att medborgarna skall få tillgång till kunskapssamhället."
- I sitt yttrande på eget initiativ om "Utbildningens europeiska dimension: karaktär, innehåll och framtidsutsikter" ⁽³⁾ framhåller kommittén att "ståndpunkterna från Europeiska rådet i Lissabon lanseras i snabbare takt. Kommittén är också övertygad om att det behövs en samlad insats för att klargöra begreppen och tydligare fastställa de olika nivåernas ansvarsområden och uppgifter med avseende på utbildningsinsatserna. Slutligen föreslår ESK en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av samtliga åtgärder. Kommittén är beredd på och begär också att få delta i detta arbete."
- I sitt yttrande ⁽⁴⁾ om kommissionens memorandum om livslångt lärande påpekar kommittén slutligen att "det europeiska utbildnings- och lärdomsområdet skall omfatta de nya utbildningsområdena, t.ex. livslångt lärande och utbildning som är kopplad till informationssamhället och den nya ekonomin. Kommittén rekommenderar även att dessa områden främjas inom ramen för en öppen samordningsmetod och klart definierad jämförande utvärdering."

3.2. Med utgångspunkt i ovanstående kommentarer ställer sig kommittén positiv till kommissionens förslag om att utarbeta europeiska referenskriterier. EESK anser att förslaget

är ytterligare ett steg i rätt riktning i den komplicerade och utdragna processen att försöka få till stånd en dialog i Europa som syftar till att tydliggöra utbildningsbegreppet, att fastställa utbildningsmål och att verka för en tillnärmning av dessa mål. Det är viktigt att göra ytterligare satsningar på detta område, eftersom det krävs moderna utbildningssystem och gemensamma, högt ställda utbildningsmål om Lissabonmålen skall kunna uppnås.

3.3. Med detta i färskt minne och med hänsyn till att förslaget skall vara genomförbart och i största möjliga utsträckning bidra till att EU:s mål kan uppfyllas, vill EESK framhålla följande:

- Kommissionens förslag ⁽⁵⁾ att tillämpa den öppna samordningsmetoden på utbildningsområdet är ambitiöst, men ändå realistiskt.
- Den föreslagna metoden ⁽⁶⁾ för att bedöma framstegen är effektiv, både när det gäller att ta fram jämförbara och verklighetsbaserade indikatorer och när man ser till det sätt på vilket EU betonar denna fråga gentemot omvärlden och utbildningssektorn.
- Kommittén inser att kommissionen fattat ett nödvändigt beslut ⁽⁷⁾ att för tillfället inte överföra de föreslagna europeiska referenskriterierna till nationell nivå.

3.4. EESK ställer sig positiv till de sex föreslagna referenskriterier ⁽⁸⁾ som kommissionen överlämnat till rådet för godkännande med stöd av artiklarna 149 och 150 i fördraget. Kommittén vill dock framhålla att förslaget brister på en punkt, eftersom hänsyn inte tas till de överenskommelser som träffades vid rådets möte den 14 februari 2002 i fråga om de tre strategiska målen och den detaljerade arbetsplanen för att genomföra de tretton delmål som hänger samman med dessa strategiska mål.

3.4.1. Eftersom förarbetena redan är avslutade anser EESK att de delmål som är underställda strategiskt mål 3 (att öppna utbildningssystemen mot en vidare värld) ⁽⁹⁾ bör ingå bland de europeiska referenskriterier som skall överlämnas till rådet för godkännande.

⁽¹⁾ EGT C 295, 7.10.1996, punkt 2.3.

⁽²⁾ KOM(95) 590 slutlig.

⁽³⁾ EGT C 139, 11.5.2001, punkt 2.4.

⁽⁴⁾ EGT C 311, 7.11.2001, punkt 3.4.1, sista strecksatsen.

⁽⁵⁾ KOM(2002) 629 slutlig, punkt 1.2.

⁽⁶⁾ KOM(2002) 629 slutlig, punkt 1.2. och KOM(2001) 501 slutlig, punkt 4.

⁽⁷⁾ KOM(2002) 629 slutlig, punkt 23.

⁽⁸⁾ Investeringar, ungdomar som lämnar skolan i förtid, elever med slutbetyg i vetenskapliga och tekniska ämnen, elever med gymnasieexamen, grundkompetens och livslångt lärande.

⁽⁹⁾ De olika delmålen är följande:

- Att stärka kopplingen till arbetsliv, forskning och samhället i stort.
- Att utveckla företagargandan.
- Att förbättra inläringen av främmande språk.
- Ökad rörlighet och fler utbyten.
- Att förstärka det europeiska samarbetet (se rådets slutsatser i EGT C 58, 5.3.2002, s. 1).

3.4.2. Skälen till att EESK föreslår detta är enkla och tydliga: Om Lissabon-målen skall kunna uppnås är det viktigt att stärka banden mellan arbetslivet, forskningsvärlden och samhället i övrigt. Det är också viktigt att utveckla företagandena, förbättra utbildningen i främmande språk, öka rörligheten och utbytet samt stärka det europeiska samarbetet. Om arbetet på dessa områden försenas kommer det att ta mycket längre tid innan Lissabon-målen har uppnåtts.

3.4.3. Man skulle bland annat kunna tillämpa de vägledande sysselsättningspolitiska indikatorerna för en analys av framstegen på ovanstående områden.

3.5. EESK fäster särskild vikt vid frågan om livslångt lärande och dess bidrag när det gäller att uppnå Lissabonmålen. Kommittén anser att den process som skall leda fram till att EU:s strategiska mål uppfylls senast 2010 framför allt beror på dem som redan befinner sig på arbetsmarknaden. I praktiken innebär detta att vi måste ställa ännu högre krav på medborgarnas deltagande i det livslånga lärandet. Det krävs också mer övergripande åtgärder och, följaktligen, ökade resurser för att vi så snabbt som möjligt skall kunna utveckla det kunskapsbaserade samhället.

3.5.1. En åtgärd som bör vidtas inom ramen för de europeiska referenskriterierna, för att det livslånga lärandet skall ge tillfredsställande resultat, är att analysera kontakterna mellan utbildningsväsendet och forskningsvärlden⁽¹⁾. EESK anser att det livslånga lärandet och skol-undervisningen bör hänga samman. Ett liknande samband måste också prägla det livslånga lärandet och forskningen. Detta innebär att det är nödvändigt att utarbeta ett system som följer en och samma logik och som präglas av samstämmighet och komplementaritet.

3.5.2. EESK anser därför att det föreslagna referenskriteriet för livslångt lärande bör ändras, så att kraven ställs ännu högre. Ett mål som innebär att det land som har det lägsta deltagandet i dag skall nå upp till samma nivå som det bästa landet senast 2010 är högt ställt, men ändå nödvändigt.

3.5.3. Det bör påpekas att det livslånga lärandet är nödvändigt för alla medborgare, oberoende av den kompetens de redan har, med tanke på de nya omständigheter som präglar vår värld (globalisering, ny teknik, den snabba vetenskapliga utvecklingen, konkurrens, långsiktigt hållbar utveckling, m.m.). Vi skall fortsätta satsningarna på att involvera människor med låga kvalifikationer⁽²⁾ i det livslånga lärandet, men vi måste också i möjligaste mån ge alla andra i samhället samma möjligheter, bland annat genom certifiering av den kompetens som människor tillägnat sig vid sidan av de reguljära utbildningssystemen.

3.6. EESK anser att de offentliga utbildningsanslagen i förhållande till BNP också bör bli ett europeiskt referenskriterium. Senast 2010 bör dessa anslag uppgå till lägst 5 % av BNP, vilket motsvarar dagens EU-genomsnitt. Detta skulle kunna skapa de förutsättningar som krävs för att Lissabonmålen skall kunna uppfyllas.

3.7. Det är också viktigt att påpeka att alla uppgifter i meddelandet gäller EU:s 15 medlemsstater. Efter toppmötet i Köpenhamn undrar EESK om det vore möjligt att utvidga de europeiska referenskriterierna så att de också inkluderar unionens nya medlemsstater. Det är i vilket fall som helst viktigt att kommissionen påbörjar detta arbete, så att de nya medlemsstaterna utan dröjsmål kan integreras i gemenskapens referenskriteriesystem.

3.8. EESK ser positivt på det arbete med att ta fram indikatorer som hittills gjorts av den permanenta arbetsgrupp som inrättats av kommissionen. En brist är dock att det saknas indikatorer för exempelvis europeisk integration och IT-kunskaper. Frånvaron av en europeisk utbildningsdimension i de nationella utbildningssystemen blir därmed ännu mer påtaglig. EESK anser därför att det nu är hög tid att inrätta en vetenskaplig ram på europeisk nivå i syfte att tillgodose behovet av europeiska indikatorer som är av intresse för Europa.

3.9. Lissabonmålen består även av ett antal kvalitativa mål av stor betydelse som inte omnämns i kommissionens förslag:

— Skolor och utbildningscentrum bör utvecklas till lokala utbildningscentrum för många ändamål som är öppna för alla, och de skall utnyttja de bästa metoderna för att arbeta med en lång rad olika målgrupper.

⁽¹⁾ För ytterligare information, se punkt 4.2 i EESK:s yttrande om "Memorandum om livslångt lärande", EGT C 311, 7.11.2001. Jämför även punkt 3.5.3 i CES 71/2003, där kommittén "efterlyser gränsöverskridande samarbete på daghemsområdet mellan föräldrar och pedagogisk personal. Man måste mycket tidigt skapa medvetenhet om språkinläringens betydelse, och grunden för livslångt lärande måste byggas i förskoleåldern."

⁽²⁾ KOM(2002) 629, punkt 59.

— Partnerskap för lärande bör upprättas mellan skolor, utbildningscentrum, företag och forskningsanläggningar för ömsesidig nytta.

3.9.1. Ovanstående kommentar syftar till att lyfta fram behovet av att särskild tonvikt läggs vid utarbetandet av kvalitetsindikatorer.

3.9.2. EESK skulle också vilja inkludera indikatorer för skolors oberoende och deras sätt att hantera decentralisering, samt de kompensationsystem som finns för att motverka

regionala skillnader och tillgodose särskilda sociala och individuella behov.

4. Särskilda kommentarer

4.1. EESK välkomnar förslaget om ökade utbildningsinvesteringar. Den bild som målas upp är dock inte helt klar. Kommittén föreslår därför att investeringarna skall ses i termer av investeringsbelopp per elev, utbildningsnivå och utbildningsområde. Utgifterna bör också delas upp i fasta och rörliga kostnader.

Bryssel den 26 mars 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – På väg mot en rättsligt bindande FN-konvention för att främja och skydda funktionshindrades rättigheter och värdighet"

(KOM(2003) 16 slutlig)

(2003/C 133/11)

Den 24 januari 2003 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda meddelande.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 mars 2003. Föredragande var Miguel Angel Cabra de Luna.

Vid sin 398:e plenarsession den 26 och 27 mars 2003 (sammanträdet den 26 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 98 röster för, inga röster emot och två nedlagda röster.

1. Allmänna kommentarer

1.1. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar Europeiska kommissionens meddelande "På väg mot en rättsligt bindande FN-konvention för att främja och skydda funktionshindrades rättigheter och värdighet" och vill betona sitt fulla stöd för vissa av de centrala punkterna i meddelandet.

1.2. Fördelen med en rättsligt bindande FN-konvention är att man erkänner funktionshindrades rätt att åtnjuta alla

internationellt garanterade fri- och rättigheter utan åtskillnad på grund av funktionshinder.

1.3. Specifika konventioner som konventionen om barnets rättigheter (CRC), konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) och konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (CERD) har visat sig komplettera och bidra med mervärde till de befintliga instrumenten för allmänna mänskliga rättigheter, framför allt den internationella konventionen om medborgarliga och politiska rättigheter samt den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.